

PAPER DETAILS

TITLE: Avrupa İnsan Haklari Divaninin Tüzüğü

AUTHORS: Kemal Fikret ARIK

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37444>

AVRUPA İNSAN HAKLARI DİVANININ (Teşkilâtı, İşleyişi, Yargılama Usulü)

Avrupa İnsan Hakları Divanı, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme ve buna ek protokol ve ekler, bu sözleşmenin 19. maddesi gereğince aşağıda yazılı Tüzüğü tanzim etmiştir.

Madde : 1

(Tarifler)

Bu Tüzüğün tatbiki sırasında:

- a — «Sözleşme» terimi, İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin korunmasına dair sözleşmeyi ve buna ek protokol ve ekleri;
- b — «Divan Genel Kurulu» terimi, Genel Kurul tarafından kurulan Avrupa İnsan Hakları Divanını;
- c — «Daire - Chambre» terimi, Sözleşmenin 19. maddesi gereğince kurulan Divan Dairesini;

- i — «Komisyon Delegatesi» terimi, Divanda b
mesine katılmak üzere komisyonun ken
dan seçtiği üye veya üyeleri;
- j — «Komisyon raporu» terimi, Sözleşmenin
yazılı raporu;
- k — «Bakanlar Komitesi» terimi, Avrupa K
Komitesini ifade eder.

BİRİNCİ BÖLÜM

Divanın Teşkilâtı ve İşleyiş Tarzı (

Fasıl: 1

H â k i m l e r

Madde : 2

(Görev Süresinin Hesabı)

- 1 — Seçilen bir hâkimin görev süresi, seçim ta
rak hesap edilir. Bununla beraber hâkim g
zaman yeniden seçilmişse veya görevi sona
olan bir hâkimin yerine seçilmişse, görevini
erme tarihinden başlayarak hesap edilir.
- 2 — Görev süresi sona ermeden ayrılan bir hâk
len hâkim Sözleşmenin 40. maddesinin 3. par
lefinin görev süresini doldurur.

eden ilk Divan oturumuna katıldığında aşaa
veya resmî beyanı yapmağa mecburdur:
«Hâkimlik görevlerimi namus, bağımsızlık
yerine getireceğime ve müzakereleri gizli
ederim.» veya «Resmen söz veririm.»

2 — Bu husus, bir tutanak ile tesbit edilir.

Madde : 4

(Hâkimlik Görevlerinin İfasına En

Bir hâkim, hükümet üyesi bulunduğu veya
lenen güveni sarsabilecek mahiyette bir mevki
icra ettiği müddetçe, hâkimlik görevi yapamaz.
karar verir.

Matilde : 5

(Takaddüm)

1 — Seçilmiş hâkimler sıra bakımından Başkandan sonra kıdemlerine göre yer alırlar; yâni hâkimin, yeni seçimi hemen vâki olmasa bile, o sıraya dikkate alınır.

2 — Kıdemleri aynı olan hâkimler yaşlarına göre

3 — Özel (ad-hoc) hâkimler seçilmiş hâkimler

ve İkinci Başkanı üç yıl süre için seçilir; onların hâkimlik görev süresini tecavüz İkinci Başkan yeniden seçilebilirler.

- 2 — Divan Genel Kurulu, Sözleşmesinin 40. rafına uygun olarak yapılan kısmî bir seferin görevlerine başlamasından sonra, Başkanını seçer. Başkan ve İkinci Başkan, seçilinceye kadar görevlerini yapmağa dev
- 3 — Başkan veya İkinci Başkan Divan üyesi görevlerinin normal bitim tarihinden Divan Genel Kurulu geriye kalan süre iç
- 4 — Bu maddede yazılı seçimler gizli oyla yapılacak seçilmiş hâkimlerden hazır bulunan kimlerden hiç biri mutlak çoğunluğu oy alanlardan iki hâkim arasında bir (Scrutin de ballottage) e geçilir. Oylar maddeye göre takaddüm hakkını haiz olur.

Madde : 8

(Başkanın Görevleri)

Başkan, Divanın çalışmalarını

Fasıl : III

B a ş k â t i p l i k

Madde: 11

(Divan Başkâtibinin Seçimi)

- 1 — Divan Başkanı bu konuda Avrupa Konseyi C nin düşüncesini aldıktan sonra Başkâtibi seçer. Görevlerin yapılması için gerekli hukuk bilgileri ve sahip olmalı ve Divanın iki resmî dilini de kullanabilmelidir.
- 2 — Başkâtip yedi yıl süre için seçilir. Yeniden seçilebilir.
- 3 — Bu maddede söz konusu seçimler gizli oyla yapılır. Adaylardan hiçbirisi mutlak çoğunluğu sağlayamazsa oyların eşitliği (Scrutin de ballottage) geçer. Oyların eşitliği yaşlı olan aday tercih olunur.
- 4 — Görevine başlamadan önce Başkâtip, Divan vanti halinde değilse Başkanı önünde aşağıda yazılmak veya resmî beyanda bulunmak zorundadır.

«Avrupa İnsan Hakları Divanı Başkâtibi sıfatıyla
edilen görevleri tam bir sadakat, ketumiyet ve
sinde ifa edeceğime yemin ederim» veya «söz

(Divanın Çalışma Yeri)

2 — Nisap sağlanamadığı zaman Başkan otur

Madde: 18

(Oturumların Açıklığı)

Oturum herkese açıktır, şu kadar ki Divan
bunun aksine karar verebilir.

Madde: 19

(Müzakereler)

- 1 — Divan müzakerelerine dışardan kimse ka
kereler gizlidir ve gizli tutulur.
- 2 — Müzakerelere yalnız hâkimler katılırlar.
müzakerelerde hazır bulunabilir. Divan
madıkça başka hiç kimse müzakerelere
- 3 — Müzakerelerde hazır bulunan hâkimlerde
kanaatını açıklar.
- 4 — Oya konulacak her mesele resmî iki
formüle edilir; Hâkimlerden biri isterse
ni oya geçmeden önce hâkimlere dağıtılır
- 5 — Divanın müzakerede bulunmak için yap

Fasıl : V

(Divan Daireleri)

Madde: 21

(Divanın Bir Daire Halini Aldığı Zamanki)

- 1 — Divan gerek komisyon, gerek sözleşmenin müvaccelata hakkı bulunan bir âkit tarafca bakan man yedi kişilik bir daire halini alır. Sözleşme sine göre, dâvada taraf olan devlet veya devletin lüğünü haiz olan hâkim veya hâkimler bu daire dir. Dairenin öteki hâkimleri ad çekme yolu ile
- 2 — Divan Başkâtibi, Sözleşmenin 48. maddesine göre racaat hakkını haiz görünen fakat bu hakkı k bulunun her âkit tarafı, Divana getirilen dâvada yer almak isteyip istemediğini ve istediği ta adını ve adresini otuz gün içinde bildirmeğe o
- 3 — Yukarıda söz konusu edilen bilgiler elde ed süre geçtiği takdirde Divan Başkanı, Daireyi olan hâkimlerin adlarını belli etmek üzere b de kura çeker.
- 4 — Bir âkit tarafın Sözleşmenin 48 maddesine hakkını haiz bulunup bulunmadığı hususunda sıl olur veya anlaşmazlık çıkarsa, Başkan bir

Madde: 22

(Yedek Hâkimler)

1 — Divanın bir Daire halinde teşekkülü gerek kendisi ve İkinci Başkan dışında kalan hâkimler keza ad çekme sureti ile üç yedek hâkim be sureti ile tâyin edilen asıl hâkimler mazeret veya kendi kendilerini red etmeleri halinde yedek hâkimler ad çekmedeki sıraya göre gelirler. Yerine yedek geçen asıl üye artık da olmaktan çıkar.

2 — Dâva dosyasındaki evrak yedek hâkimlere Başkan, daha önce anılan sıraya göre, yedek hâkim duruşmalara hazır bulunmağa dâvet edebilir.

Madde: 23

(Özel Hâkimler)

1 — Divanda seçilmiş hâkimler arasında tarafla baası yoksa veya bu sıfatla görev almağa dâ hâkimin bir mazereti varsa veya kendi kendisi Divan Başkanı bahis konusu tarafın ajanını başka bir seçilmiş yargıcı veya bir özel (adli)

Madde: 24

(Mazeret veya Red)

- 1 — Davet edildiği oturumlara hastalık veya v
zünden katılamayan her hâkim bu durumu
Daire Başkanına bildirir.
- 2 — Bir hâkim şahsen ilgili bulunduğu veya dâ
tarafın veya dâvada ilgisi bulunan bir şahs
veya avukatı sıfatı ile, gerek bir mahkemen
misyonunun üyesi sıfatı ile veya herhangi
tılmış olduğu işin tetkikine iştirak edemez.
- 3 — Bir hâkim muayyen bir işin tetkikinde ken
mek kanaatında veya başkan, bir üyenin d
etmesinin arzuya değer olduğu fikrinde ise iş
kan bu konuda görüş teatisinde bulunurlar
takdirde Daire bu konuda bir karar verir.

Madde: 25

(Alâka İştiraki)

- 1 — Bir dâvada birden çok tarafın alâklısı varsa
kümlelerinin uygulanmasında bahis konusu
taraf olarak dikkate alınırlar. Divanın baş
kendilerini tek bir seçilmiş hâkim veya sözl
desi uyarınca bir özel hâkim tâyininde anlaş
anlaşamadıkları takdirde Başkan, teklif

İşbu bölümün hükümleri, muayyen bir dâsinde tarafın veya tarafların muvafakatile ve Konunun mütalâası alındıktan sonra, Divanın bu hükümsine engel olamaz.

Madde: 27

(Resmî Diller)

1. Divanda resmî diller, Fransızca ve İngilizce.
2. Divan herhangi bir tarafın İngilizce ve başka bir dil kullanmasına müsaade edebilir. Her taraf Divana sunduğu her yazıya Fransızca ve İngilizceye çeviriyi de ekler ve ajan, müşavir ve avukatlarını ve beyanlarının Fransızca ve İngilizceye çevrilmesini sağlar.
3. Divan önüne çıkan her tanık, uzman veya şahıs iki resmî dilden hiç birini yetesiye bilmiyorsa beyanda bulunabilir. Bu takdirde Divan, bahis şahısın beyanlarının Fransızca veya İngilizceye çevrilmesi için gerekli tedbirleri alır.
4. Divanın bütün kararları Fransızca ve İngilizce olarak yazılır. Divan bu iki metinden hangisinin esas tutulacağına karar verir.

Madde: 28

(Tarafların Temsili)

Madde: 30

**(Tarafların Ajanları ve Komisyonun Delegeleri
Şahıslara Gönderilecek Yazılar, Tebliğler ve**

1. Tarafların ajanlarından ve komisyon delegelerine şahıslara mahsus yazı, tebliğ ve dâvetiyeler l yazı, tebliğ veya davetiyenin ülkesi üzerinde hük devletın işbirliğini zarurî saydığı takdirde, başkar ların gösterilmesini sağlamak için işbu hükümete ya müracaatta bulunur.

2. Divan, mahallinde keşif yapmak veya yap lamak arzu ettiği veya bu ülke üzerinde veya meğe mecbur olan şahısların dinlenmesine karar aynı usul uygulanır.

Fasıl : II

Dâvanın Açılması

Madde: 31

(Dilekçe veya Talebin Tevdi)

1. Sözleşmenin 48 nci maddesi uyarınca bir getirmek isteyen her âkîit taraf Divan Başkâtipliğ rak bir dilekçe verir.

Dilekçe aşağıdaki hususları ihtiva eder :

Madde: 32

(Dilekçe veya Talebin Tebliği)

1. Bir dilekçe veya talep tevdi edilir edilmeye başlanırsa, birer nüshasını,

a) Başkana, İkinci Başkana ve hâkimlere;

b) Dilekçeyi veren hariç, Sözleşmenin 48. maddesinde belirtilen her âkit tarafa;

c) Divana işbu müracaatı yapan komisyona başkanına ve üyelerine gönderir.

Bundan başka dilekçe veya talebin Divana iletilmesi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri aracılığı ile bildirilir.

2. Birinci fıkranın (a) ve (b) paragraflarında belirtilenlere, komisyon raporunun bir kopyesi eklenir.

Madde: 33

(Dairenin Teşekkül Tarzının Tebliği)

Bir işin tetkiki maksadile bir daire teşekkül ettirilirse, kâtip dairenin kimlerden ibaret olduğunu, işin ne zaman başlanacağını ve komisyon başkanına tebliğ edileceğini bildirir.

Madde: 34

(İhtiyatî Tedbirler)

kanı tarafların ajanlarını ve komisyon delegelerini temsil edecek yargılama usulü hakkında görüşlerini, lâyihaların, mukabil lâyihaların veya sair tasarımların ile ve ne süreler içinde verileceğini tâyin eder.

2. Bir dâvanın tetkikile vazifeli olarak da görevlendirilmiş bulunan bir daire, işbu tüzüğün 21 nci maddesiyle uyarınca yeni bir dâvaya bakmağa başlamış ve tahkikatının yazılı safhası henüz bitmemiş ise, kanı, adaletin gereği gibi tecellisini temin maksadıyla, ajanlarının ve komisyon delegelerinin düşüncelerine göre her iki işin aynı zamanda tahkikine başlanabilir. Bu karar, dairenin dâvaların birleştirilmesine engel değildir.

3. Lâyihalar, mukabil lâyihalarla bunların tasdik kâtipliğe otuz nüsha olarak tevdi olunur. Başvuran taraflara, tarafların ajanlarına ve komisyonun delegelerine dağıtılır.

Madde: 36

(Duruşmanın Başlama Tarihinin Tesbiti)

İşin tahkikatı tamamlandığı zaman, Dairenin başkan ve ajanlarını ve komisyon delegeleriyle istişarede bulunarak başlama tarihini tesbit eder.

2. Dâvanın her safhasında Daire, bir veya birden fazla soruşturma, keşif veya sair herhangi bir işi başlatıp yürütebilir.

3. Daire, seçeceği herhangi bir heyeti, bir komisyonu veya makâmı; haberler toplamak, bir düşünce belirtmek veya ayyen bir mesele hakkında Daireye rapor vermek için görevlendirir.

4. Yukarıdaki paragraflara göre hazırlanan raporlar kâtipliğe gönderilir.

Madde: 39

(Tanıkların, Bilirkişilerin ve Diğer Kişilerin Celpi; Celp Masrafları)

1. Dairece dinlenmesine karar verilen şahıslar ya da sair şahıslar, Başkâtiplik tarafından davaya katılmaları için talebi üzerine celp olunur. Başkan tarafından tesbit olunur ve işbu tüzükün 1 (k) paragrafı gereğince, aksine Dairece karar sözü geçen tarafla yüklenir. Diğer hallerde Başkan tarafından tesbit ve Avrupa Konseyinin

2. Celpnamede şu hususlar yazılır:

— Tarafın veya tarafların adı,

— Dairece karar altına alınan soruşturmanın veya sair herhangi bir tedbirin konusunu,

Bu yemin veya resmî beyan daire başkanının yaptığı bir yargıç veya mahallî makam önünde yapılır.

Madde: 41

(Bir Tanık veya Bilirkişinin Reddi; Bilgi Edinme)

Daire, bir tanık veya bilirkişinin reddi münferak her nizağ hakkında karar verir. Bununla beraber takdirde, tanık olarak dinlenmiyen bir şahıs, bilgi edindiği ile dinlenebilir.

Madde: 42

(Duruşma Sırasında Sorulan Sorular)

1. Daire Başkanı veya her hâkim; tarafların vekilleri ve avukatlarına, tanıklara, bilirkişilere, komisyon üyelerine veya daire huzuruna çıkan her şahsa sorular sorabilir.

2. Sorulan soruların yerinde olup olmadığı hakkında karar vermek yetkisine sahip olan başkanın kontrolü altında bilirkişiler veya işbu tüzüğün 38 nci maddesinin 1 nci fıkrasında gözönünde tutulan diğer şahıslar, tarafların ajanları ve avukatları, komisyonun delegeleri veya bunların vekilleri 29 uncu maddesinin 1 nci paragrafında göz önünde tutulan şahıslar; tarafların ajanları, müşavirler ve avukatların delegeleri veya bunların işbu tüzüğün 29 uncu maddesinin paragrafına göre tayin ettikleri her şahıs tarafından sorulabilirler.

2. Bu tutanakta aşağıdaki hususlar bu
— Hazır bulunan hâkimlerin adları,
— Hazır bulunan ajanlar, müşavirler,
delegelerinin adları,
— Dinlenen tanıkların, bilirkişilerin v
adları, adları, sıfat ve ikametgâhları,
— Taraflar veya komisyon adına aç
maksadı ile yapılan beyanlar,
— Başkan veya diğer hâkimler tarafınd
bunlara verilen cevapların özeti,
— Dairece oturumda verilen her türlü
3. Tutanağın kopyası tarafların ajanları
gelerine verilir.
4. Tutanak, muhtevasının doğruluğu es

Madde: 45

(Oturumların Steno İle Tutulması)

1. Başkâtiplikçe her oturumun notları
2. Başkan tarafından verilen süreler i

Madde: 47

(Vazgeçme)

1. Divana müracaatta bulunan taraf dâvada yetini Başkâtipliğe bildirir ve diğer taraflar bu ederse, Daire, komisyonun mütalâasını aldıktan tescil ve dolayısı ile dâvayı gündeminden çıkarıp susunda bir karar verir. Vazgeçmenin kabulüne gerekçeli olup, vazgeçmenin Dairenin emri ile ve bağlı tutulduğu taahhütlerin icrasına, sözleşmenin si uyarınca nezaret edebilmesini temin için Baka tebliğ olunur.

2 — Daire, Sözleşmenin 19. maddesine göre mesuliyetleri dikkate alarak, vazgeçmeye rağmen ne karar verebilir.

3. Komisyon bir iş hakkında Divana müracaatı, Sözleşmenin 28. maddesinde yazılı şartları yerli hane hal tarzının gerçekleştiği hususunda Div Daire icabında komisyon delegelerinin düşüncesine dâvayı gündeminden çıkarır.

Madde: 48

**(Dairenin Divan Genel Kurulu Lehi
İçeriklerinden Vazgeçmesi)**

Divan Genel Kurulu bir dâvaya birinci fıkrada
düğü zaman o dâvaya bakmakta olan dairenin
(ad-hoc) hâkim de Divan Genel Kuruluna üye

Fasıl : IV

(Kararlar)

Madde: 49

(Gıyap Usulü)

İşbu Tüzüğün 47 nci maddesi saklı kalmak
biri Daire huzuruna gelmediği veya iddia ve s
yan etmediği takdirde Daire dâva hakkında bir

Madde: 50

(Kararın Muhtevası)

1. Karar şu hususları ihtiva eder :

- a) Daireyi teşkil eden Başkan ve hâkimler
- b) Kararın açık oturumda okunduğu tarihi
- c) Taraf veya tarafların kimler olduğunu;
- d) Taraf ve tarafların ajanlarının miisayiri

2. İşin tetkikine katılmış olan her hâkim hi veya muhalif olan ferdî kanaatını, gerek sadece ilâve etmek hakkını haizdir.

Madde: 51

(Hükmün İmzası, Tefhimî ve Tebliğ)

1. Hüküm, Başkan ve Başkâtip tarafından
2. Hüküm açık oturumda Başkan tarafından biriyle okunur; bu oturumda bütün hâkim şart değildir. Tarafların ajanlarına ve komisyon him günü usulüne göre bildirilir.
3. Hüküm Başkan tarafından Sözleşmeni uygulanması maksadile, Bakanlar Komitesine g

Madde: 52

(Hükümlerin ve Diğer Kararların Yayın)

Başkâtip hükümlerin ve Divanın izni üzerine belgelerin yayınlanmasını sağlar.

Madde: 53

(Bir Hükmün Yorumlanması Tale)

1. Taraflardan her biri ve Komisyon tefh

Madde: 54

(Mahkemenin İadesi Talebi)

1. Hüküm üzerinde kesin bir tesir edilmeyen hükmün verildiği tarihte gerek Divan gerekse mahkeme tarafından bilinmeyen bir olay meydana gelmiş veya Komisyon, meydana çıkan olayı öğrendikten sonra bir ay içinde muhakemenin iadesi hususunda karar bulunabilir.

2. Talebin, muhakemenin iadesi yoluyla hükmü, bu maddenin 1 nci fıkrasında yazılı şekilde ispat edecek gerekli bilgileri ihtiva eden aslının veya birer kopyasının talebe eklenmesi gerekir.

3. Başkâtip talebi taraflardan her birinin Komisyonu tebliğ ve kendilerini, Başkan tarafından verilen karar hakkında düşüncelerini yazılı olarak bildirmesi gerekir.

4. Muhakemenin iadesi talebi, Sözleşme ne uygun olarak teşkil edilen bir daire tarafından ilk önce, bu maddenin 1. nci paragrafında belirtilen tetkike şayan olup olmadığı hususunda karar verildiği takdirde, bu tetkike şayan olduğuna karar verildiği takdirde, kararı vermiş olan daireye havale eder. Eğer karar vermezse bizzat inceler ve talebin esasını hükmü